

JEAN-BAPTISTE SCHOUTHEET (1735 - 1806)

Dendermonds - Gentse notabele op de drempel van een nieuw tijdperk

Danny Mattens

Inleiding: een stukje familiegeschiedenis

Jean-Baptiste Schoutheet stamt uit een belangrijk Dendermonds geslacht. Hij groeide op tussen familieleden die hoge administratieve en dito bestuursfuncties uitoefenden ⁽¹⁾. Een aantal werden priester. In het oog springend hierbij is Hendrik Jozef van Susteren, bisschop van Brugge (1715 - 1742). Daarnaast waren er ook een aantal geestelijken van mindere rang. De familie bleef doorlopend katholiek.

De naam Schoutheet verwijst naar het ambt van schout. Schouten waren lokale ambtenaren belast met bestuurlijke en gerechtelijke taken. Merkwaardig is wel dat dit lange tijd effectief de belangrijkste functie was binnen de hier besproken familie met die naam rechtstreeks ontleend aan het ambt. Leden ervan oefenden dit erfelijk ambt uit in Lokeren, Daknam, Elversele en Waasmunster. De functie kadert in het feodale systeem. Dat is mooi af te leiden uit de oorspronkelijke woordvorm 'schuld heten' (oudst bewaard gebleven vermelding in het Middelnederlands: einde van de jaren 1100). Het is een samenstelling van 'schout, scholt, schult' en 'heten' in de zin van gebieden. Dat betekende oorspronkelijk: iemand aanspreken en bevel geven tot het voldoen van de aan de lokale feodale heer verschuldigde diensten. De naamvorm Schoutheet is ouder dan die van Schout, een vereenvoudigde vorm van de term die eveneens familienaam werd.

De schoutsambten van de bekende voorouders van J.B. Schoutheet vertegenwoordigen een later stadium maar ze waren nog steeds feodaal. Ze werden samen met de meierij van Lokeren in leen gehouden van de graaf van Vlaanderen, titel die ook de latere hertogen, koningen en keizers, opvolgers van de Vlaamse graven, droegen. Functies en bezittingen die 'lenen' waren, hoorden volop thuis in de feodaliteit en ze vererfden volgens het feodaal erfrecht in principe via de oudste levende zoon. Enkel wanneer er geen zoon was kon de (oudste) dochter het leen of de lenen erven.

De locaties van de schoutsambten laten vermoeden dat het hier besproken geslacht Schoutheet oorspronkelijk uit het Land van Waas afkomstig is. In de 16de eeuw zijn de leden ervan echter in Dendermonde terug te vinden. De eer-

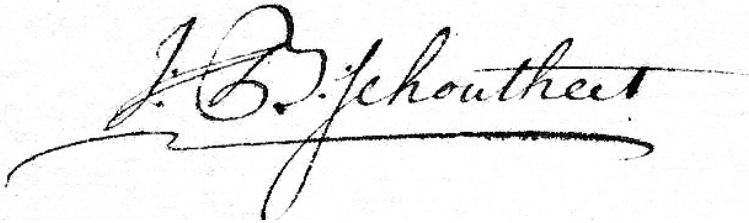
ste (de) Schoutheet(e) die in die stad ging wonen zou Guy de Schoutheete geweest zijn en diens verhuis zou verband houden met zijn houding tijdens de Gentse opstand tegen Filips de Goede (1449-1453). Dit is echter onzeker. Pierre Jacques, de grootvader van de in dit artikel besproken Jean-Baptiste, was drie maal burgemeester van Dendermonde (1694-1706, 1713-1717 en 1725-1727). Diens zoon Jean-Louis, vader van Jean-Baptiste, was griffier van het Land van Dendermonde, terwijl zijn oudste zoon Pierre-Louis, broer van Jean-Baptiste, hoogschepen van het Land van Dendermonde en voorzitter was van het leenhof gevestigd in dezelfde stad. Een leenhof is een gerechtshof bevoegd voor zaken in verband met feodale lenen.

In 1733 slaagde de grootmoeder van Jean-Baptiste, Mathilde-Louise van Calendries, er in de familie door keizer Karel VI te Wenen in de adelstand te laten verheffen ⁽²⁾. Dat gebeurde op haar eigen vraag en kosten. De nieuw geadelde familie behoorde tot wat in Frankrijk vanwege de advocatentoga, de ‘noblesse de robe’ genoemd werd. De adellijke titel was overdraagbaar op alle kinderen. Het toegekende wapen werd als volgt geblazoeneerd ^(3,4): *de sable, à deux ceps d’or, mise en face l’un contre l’autre... heaume d’argent, grillé et liseré d’or, aux hachemens et bourlet d’or et de sable, et pour cimier un lion issant de gueules, entre un vol d’or et de sable portant pour devise “In compede virtus”*. In het Nederlands luidt dit: *in sabel twee gekoppelde kluisters van goud dwarsbalkgewijs [in faas] geplaatst, die van rechts naar beneden, die van links naar boven gericht*. De leuze luidt dan weer: *In compede virtus*, of in het Frans: *Courage dans les ceps*. De kluisters verwijzen naar de functie van schout (afb. 1).

Afb. 1. Wapenschild van de familie op de geklasseerde grafzerk aan de gevel van de parochiekerk van Oostakker. Het gaat hier om het zerk van het echtpaar ridder Pierre Louis Emmanuel de Schoutheete de Tervarent en barones Charlotte de Villers d’Olgrand. De zerk is wel aan restauratie toe. (Foto 2010)

Pas in de Hollandse tijd werd ‘Tervarent’ aan de eigenlijke familienaam toegevoegd. Dat was de benaming van een heerlijkheid in het Land van Waas (Bazel) die via erfenis in het bezit van de familie gekomen was. De familienaam werd bij die gelegenheid voorzien van ‘scharnieren’ volgens de Franse mode van die tijd: ‘de Schoutheete de Tervarent’. Het Franse ‘de’ betekent natuurlijk ‘van’, iets wat de naam een absurd tintje gaf, tenzij je kon voorwenden geen notie te hebben van de betekenis van de familienaam Schoutheet. Jean Baptiste, de man die in dit artikel beschreven wordt, had daar niets mee te zien. Hij bleef doorlopend de naam Schoutheet dragen (afb. 2).

A black and white image of a handwritten signature in cursive script. The signature reads 'J. B. Schoutheet' and is written in dark ink on a light background. The letters are fluid and connected, with a prominent flourish at the end of the word 'Schoutheet'.

Afb. 2. Handtekening van Jean Baptiste (Familiearchief de Schoutheete de Tervarent).

Jean Baptiste Schoutheet: Gentse carrière

Jean-Baptiste, zoon van Jean-Louis Schoutheet en de uit Brugge afkomstige Isabella van Steelant werd op 12 april 1735 in Dendermonde in dit geadeld geslacht als jonkheer geboren ⁽⁵⁾. Hij trok naar de universiteit van Leuven en behaalde er het diploma van licentiaat in de beide rechten op 17 augustus 1759 ⁽⁶⁾. Daarna zakt hij af naar Gent waar hij aanvankelijk als ‘gewoon’ advocaat aan de slag ging tot hij op 8 juli 1778 de eed aflegde als advocaat bij de Raad van Vlaanderen ⁽⁷⁾. Rechtenstudies en vooral het behalen van het desbetreffende diploma werden in die tijd beschouwd als toegangkaartje tot hoge functies in stedelijke administraties of tot de diplomatie. Naast een loopbaan als advocaat ontwikkelde Jean-Baptiste Schoutheet een politieke carrière als schepen van de Keure van de stad Gent. Hierover verder meer.

Jean-Baptiste was lang niet de eerste met de naam Schoutheet die in Gent bestuurlijke functies waarnam. Reeds in de 14de eeuw, meer bepaald in 1345, was een Gillis de Schoutheete, heer van Pont(e)raven, een heerlijkheid onder Waasmunster, schepen van de Keure van Gent ⁽⁸⁾. Deze Gillis is een van de vermeende voorouders van onze Jean-Baptiste Schoutheet. Er zullen overigens meerdere heren van Pont(e)raven en andere Schoutheetes en aanverwanten schepen van de Keure van Gent worden. De familierelatie met de hier

besproken familie is niet altijd duidelijk.

Om de loopbaan te reconstrueren baseerden we ons niet op verhalende kronieken die nogal wat onnauwkeurigheden bevatten, maar in de eerste plaats op de *Wegwijzer van Gent* aanvangend in 1770 en jaarlijks verschijnend. Volgende functies staan daarin genoteerd voor Jean Baptiste: 1780: 12de (voorlaatste) plaats op de schepenbank van de Keure; 1781: 11de plaats; 1782: 10de plaats; 1783: 9de plaats; 1789: 5de plaats; 1790: 5de plaats; 1792: 5de plaats; 1793: 4de plaats; 1794: 2de plaats. In de gedrukte uitgave van het *Memorieboek der Stad Ghent van 't jaer 1301 tot 1793* zijn deze functies slechts fragmentarisch terug te vinden. De schepenplaatsen verschillen: 1788 (geen opgave van plaats); 1792 (4de plaats); 1793 (2de plaats). De lijst is niet volledig ⁽⁹⁾. Schoutheet werd in 1778 voor de eerste maal schepen in opvolging van Philippe Vilain XIII die tot hoogbaljuw bevorderd was en hij kreeg meteen de zorg voor de stadsgebouwen en openbare werken toegewezen. Die benoemingen had hij vooral te danken aan zijn Leuvense studiegenoot, de invloedrijke raadshere De Grave ⁽¹⁰⁾. De rangorde in de schepenbank van de Keure weerspiegelt de gestage opgang van Schoutheet in de stedelijke hiërarchie.

Samengevat kunnen we stellen dat J.B. Schoutheet gedurende een kleine vijftien jaar schepen was van de grootste stad van Vlaanderen (buiten Brabant). Als houder van de tweede plaats in de schepenbank van de Keure (meer prestigieus dan Gedele) was hij aan het einde van zijn carrière de op één na belangrijkste figuur van Gent. Hij betekende dus ook in Vlaanderen een en ander. Maar na 1793/1794 is zijn loopbaan als schepen afgelopen. De Fransen namen in 1795 het roer helemaal in handen en er kwam definitief een einde aan de oude bestuursvorm.

Piet Lenders (11), de beste kenner van de Gentse stadsoverheid in die periode, laat aan de hand van de bronnen Jean-Baptiste Schoutheet omschrijven als een zeer verstandig man. Hij kreeg openbare werken toegewezen en zal die bevoegdheid ook jarenlang behouden. Hij was al die tijd verantwoordelijk voor de stadsgebouwen en hij kreeg daar een aparte vergoeding voor. Eén welbepaalde onderneming torent boven alle andere uit: de slechting van de stadsvesten. De stad brak toen uit zijn karkan en ging een nieuwe fase tegemoet. Voor Schoutheet moet dit de eerste en grootste opdracht geweest zijn. Al meteen aan het begin van zijn carrière als stedelijk verantwoordelijke ging de grootscheepse afbraak van de militaire versterkingen in en rond Gent van start (1782). Jozef II had daartoe de opdracht gegeven ^(12,13). Die werken gebeurden onder de leiding van Schoutheet, Goethals en Corthals. Het trio was ook belast met de liquidatie, zeg maar de verkoop, van het afbraakmateriaal.

In de *Wegwijzer van Gent* wordt Schoutheet vanaf 1771 tot 1783 vermeld als een van meer dan tien (!) 'dienende directeuren ordinaire' van de 'Koninklijke

Academie der Schilder -, Teeken - en Bauw - kunst' binnen Gend. Daarna blijft hij nog tot in 1788 aan als een van de twee of drie 'directeurs honoraire'. Vermoedelijk was dat zelfs voor de dienende directeuren niet veel meer dan een erefunctie ⁽¹⁴⁾. 'Le tout Gand' stelde blijkbaar prijs op die titel. Voor Schoutheet paste dat wel bij zijn taak als bestuurder van de stadswerken en stadsgebouwen. De Academie was immers in de eerste plaats bedoeld om een naar de normen van de tijd degelijke opleiding in de bouwkunst aan te bieden ⁽¹⁵⁾. Belangstelling voor kunsten blijkt trouwens een familietrekje te zijn. Meerdere leden van deze familie, nu de Schoutheete de Tervarent, waren sterk geïnteresseerd in kunst, geschiedenis en genealogie. Als bezitter van een universitair diploma, gefortuneerde vrijgezel, magistraat en politiek geëngageerde was Jean-Baptiste Schoutheet allicht een geëerde kandidaat voor lidmaatschap van vrijmetselaarsgenootschappen. Tot nu toe werd echter geen enkel lidmaatschap teruggevonden ⁽¹⁶⁾.

Woningen en bezittingen

Vermoedelijk kort na het behalen in 1759 van zijn diploma van licentiaat in de beide rechten vestigde J.B. Schoutheet zich in Gent, maar het is pas vanaf 1770 dat we via het familiearchief de Schoutheete de Tervarent en de Wegwijzers van Gent te weten komen waar hij woonde. Dat was zeker niet in zijn *huys van plaisance* in Oostakker, want dat werd verhuurd. Pas in 1832 nam ridder Pierre Louis Emmanuel de Schoutheete de Tervarent als eerste lid van dit geslacht zijn intrek in het kasteel.

Jean Baptiste Schoutheet was allesbehalve honkvast. We vinden hem op vier verschillende plaatsen in het stadscentrum terug en hij moet ook nog elders gewoond hebben. Het lijstje met zijn woonplaatsen vangt immers pas aan wanneer hij al 35 jaar oud was. Verder vertelt het familiearchief ons ook niet of de huizen die hij bewoonde zijn eigendom waren of niet. De adressenlijst die aan de hand van de Wegwijzers vanaf 1770 kan opgemaakt worden is wel volledig: ieder jaar werden de adressen van de raadsheren van de Raad van Vlaanderen zorgvuldig opgelijst.

De vroegst bekende woning van J.B. Schoutheet was aan het Gewad, (in 't Ghewat, vanaf minstens 1770), soms aangeduid als 'bij de augustijnen'. Die buurt was een geliefde woonplek voor de advocaten van de Raad van Vlaanderen die toen in het nabijgelegen Gravensteen zetelde. In 1779 verkast Schoutheet naar een huis bij de kruising van de Nederpolder met de Kapittelstraat en de Kwaadham, buurt die als 'bij de Kalkoense Haan' bekend stond ⁽¹⁷⁾. Hij blijft er amper twee jaar waarna hij eveneens heel kort in de Volderstraat ging wonen. Die locatie werd in zijn adresopgaven ook aange-

duid als ‘bij de ex jesuite - kercke’ of ‘by den nieuwen Raed’. Bij zijn werkplek dus, want de Raad van Vlaanderen was verhuisd naar het vroegere klooster van de jezuiteten na de opheffing van die orde door keizerin Maria Theresia. Na nauwelijks drie jaar trekt hij in 1784 naar de Ketelpoort, locatie die ook aangeduid werd als ‘bij de recollecten’. Dat was bij het minderbroedersklooster dat toen al was afgebroken en voordien grosso modo de plaats innam van het justitiepaleis aan het Koophandelsplein. In nog andere documenten wordt deze woonplaats ‘bij het Kuipgat’ gesitueerd: bij de Leiestuw die daar lag. In de Wegwijzers van 1784 tot 1788 wordt hij vermeld als wonende *Ketelpoorte*.

Daar verblijft Jean Baptiste ruim twintig jaar tot vermoedelijk kort voor zijn dood. De beschrijving van de goederen die opgemaakt werd bij zijn overlijden handelt over zijn verblijf aan de toen afgebroken Ketelpoort ⁽¹⁸⁾: *wordende alhier te kennen gegeven dat den heere overledenen [Jean-Baptiste Schoutheet] heeft gekoght den grond van de gewesen Ketelpoorte in Ghendt, ende daer op gebouwt een huis* ⁽¹⁹⁾. De beschrijving van de notaris vermeldt dat *voorders gekoght is eenigen grondt van het gewesen clooster der recollecten aldaer*. Jean-Baptiste kocht deze gronden op 14 nivôse an X (04.01.1802). Verder lezen we: *en is dien grond oock ten deele bebouwt, bestaende het batiement en huys alsoo in twee woningen, daer van d'eene is bewoont geweest by den heere overledenen (...)*. Dat hij in 1801 bij de Ketelpoort woonde weten we met zekerheid, want een stroman die voor Jean-Baptiste eigendommen aankoopt, stuurt hem in dat jaar nog een brief op dit adres ⁽²⁰⁾. De naar de normen van die tijd al hoogbejaarde ongehuwd gebleven Jean Baptiste sterft -71 jaar oud - in 1806 in zijn oude vaderstad Dendermonde, vermoedelijk in de schoot van zijn familie (en erfgenamen).

Onder andere zijn woonplaatsen tonen aan dat Jean-Baptiste Schoutheet tot de welstellende ingezetenen van de stad Gent behoorde. Ze lagen allemaal in de betere buurten van de stad. Als schepen van de Keure belast met het beheer van de Gentse stadseigendommen was hij van alles op de hoogte en wist hij waar er koopjes te doen waren. Naast de hierboven aangegeven woningen bij de Ketelpoort bezat hij in de periode 1779 – 1793 ook een huis bij de Watermolenbrug (Braempoort), huis dat hij verhuurde.

De functies van advocaat bij de Raad van Vlaanderen, van schepen van de Keure belast met de stadswerken hebben Schoutheet zeker geen windeieren gelegd. Hij werd er zelfs ronduit rijk mee. Dat liet hem toe belangrijke eigendommen aan te kopen. In 1786 verwierf hij bij openbare verkoop uit de nalatenschap van Pieter-Ignace de Corte gronden in Oostakker (nu Sint-Amandsberg). Deze, naar de maatstaven van onze streken massieve aankoop betrof het gedeelte van het Westveld (Sint-Amandsberg) waar nu de woningen

staan van de sociale woonmaatschappijen C.V. Volkshaard en de Gentse Haard en rond het huidige stadsparkje in die buurt. Het overgrote deel van de aangekochte goederen was echter gesitueerd in de Roosbroeken. Verder bezat hij door overerving ook twee lenen waarvan het ene zich uitstreckte van op de Oude Bareel te Oostakker tot aan Zingemkouter, en het tweede op Slotenkouter lag ⁽²¹⁾. Bij het overlijden van Jean-Baptiste Schoutheet in 1806 besloeg dit alles samen een oppervlakte van 28.948 roeden of ongeveer 43 ha. Jean - Baptiste had uiteraard ook nog een stuk familiekapitaal ter beschikking. Hierbij moet er nog op gewezen worden dat zijn belangrijkste bezittingen niet in Gent of het Gentse te vinden waren. Het zwaartepunt lag veeleer in het Land van Waas en Zeeland. Daarnaast bezat hij ook niet onaardige onroerende goederen in West-Vlaanderen, meer bepaald in het Brugse Vrije, onder andere te Wijnendale (Torhout). Waarschijnlijk waren die afkomstig uit erfennissen via Isabella van Steelant.

Besluit

Uiteindelijk is de betekenis van Jean Baptiste Schoutheet vooral gelegen in zijn rol bij het bestuur van de stad in de periode net voor de Franse tijd. Piet Lenders schildert een indringend beeld van hoe het er aan toe ging bij de stadsfinanciën vooraleer de centrale overheid ingreep, onder andere via de Grave, vriend van Jean Baptiste. Ook al was Schoutheet misschien slechts een werktuig in diens handen, de lokale verankering was belangrijk voor de sanering.

We mogen stellen dat Jean Baptiste Schoutheet, wiens familiegeschiedenis en zelfs zijn familienaam van 'schout' nog helemaal verankert zitten in het ten einde lopende feodaal regime, actief deelnam aan de omvorming van Gent naar de stad die we nu kennen. Het feit dat zijn publieke carrière afgelopen was bij de definitieve overname van de macht door de revolutionaire Fransen doet daar geen afbreuk aan. Schoutheet was een man van de Nieuwe Tijd en hoorde thuis in wat door historici wel eens 'de lange 19de eeuw' genoemd wordt (1789 of laatste kwart van de 18de eeuw tot 1914). Tot slot nog dit. Wie op zoek is naar een afbeelding van Jean-Baptiste Schoutheet is er aan voor de moeite. Noch in het familiearchief, noch bij de familieleden de Schoutheete de Tervarent is er een afbeelding van deze man te vinden.

Noten

¹ Dit artikel is een aangevulde bewerking van een eerder verschenen tekst: Mattens, D. (2013). Jean-Baptiste Schoutheet, schepen van de Keure in Gent en advocaat bij de Raad van Vlaanderen, *Vlaamse Stam*, jg. 48 nr. 3, p. 232-239. Over de oorsprong van de familie blij-

- ven nogal wat onduidelijkheden bestaan. Ridder Amédée de Schoutheete de Tervarent die de familiegeschiedenis in de 19de eeuw te boek stelde legt de oorsprong bij de Nederlandse familie van Zuylen, *de Hollande*. Tevens verwijst hij naar een band met de Nederlandse familie van Zaamslag (de Schoutheete de Tervarent, A., *Histoire de la Maison de Schoutheete, du Pays de Waes, issue de celle de van Zuylen, de Hollande* (1861). De actuele beheerder van het familiearchief de Schoutheete de Tervarent ziet dat echter anders. Noch voor het ene, noch voor het andere zijn echte bewijzen gevonden. De visie van de beheerder van het familiearchief klinkt aannemelijker.
2. De Dendermondse notabelen en de pastoor in het bijzonder hadden het er moeilijk mee dat de weduwe de adeltitel had gekocht, zagezegd om de “goede houding” van haar overleden echtgenoot te benadrukken. Diens houding was echter bij momenten eerder dubieus. Dat men een adeltitel kon aanvragen was in die tijd heel gewoon. De achttiende eeuwse succesvolle zakenlui leefden als edellieden, dit wil zeggen met de nodige grandeur. Zij bouwden “palazzi” (denk maar aan de gebouwen in de Veldstraat en op de Kouter), kochten of bouwden buitenverblijven net buiten Gent en kochten adellijke titels. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de families de Potter en Morel. Pas bij de schrijven van de Belgische grondwet heeft men dit aan banden gelegd en is het nu alleen een prerogatief van de koning om personen in de adelstand te verheffen.
 3. Duerloo, L., Janssens, P. *Wapenboek van de Belgische adel van de 15de tot de 20ste eeuw*. N-Z. (1992), p.. 455-456.
 4. O’Kelly de Galway, A., *Dictionnaire des cris d’armes et devises des personnes célèbres et des familles nobles et autres de la Belgique ancienne et moderne* (1865).
 5. In het Land van Waas leefde er ook een familie van Steelant, maar daar heeft deze Isabella van Steelant niets mee te maken, althans niet rechtstreeks.
 6. de Schoutheete de Tervarent, A. (1861).
 7. de Schoutheete de Tervarent, A. (1861).
 8. D’Haese, D. (2011). *De acht kastelen van Waasmunster. Hun geschiedenis en hun bewoners*, p. 38-77).
 9. Volgens de uitgave door J. Meyer, F. (1767). *Description du jubilé de sept cens ans de S. Macaire, patron particulier contre la peste, qui sera célébré dans la Ville de Gand capitale de la Flandre* zou Jean-Baptiste Schoutheet in 1767, hij was toen 32 jaar oud, 10de schepen van Gedele van de stad Gent geweest zijn. Deze vermelding is twijfelachtig omdat daar nergens anders bevestiging van is gevonden. Het familiearchief de Schoutheete de Tervarent maakt hier evenmin melding van.
 10. Lenders, P. (1990). *Gent, een stad tussen traditie en verlichting (1750–1787)*, UGA, Kortrijk –Heule, p. 271, 375-376.
 11. Lenders, P. (1990). p. 376.
 12. Jozef II beval in 1782 de afbraak van de stadsversterkingen en de verkoop van het afbraakmateriaal.
 13. Lenders, P. (1990). p. 466.
 14. Jean-Baptiste Schoutheet ondertekende bvb. de uitgavenstaat van de vergoedingen aan de trompetters bij de jaarlijkse prijsuitreiking op de academie.
 15. De Doncker, T. (2013). *Hupsicheyt en hantgedaet. Kunstacademie en ambachtsgilden te Gent, ca. 1748–1800*. Doctoraatsscriptie UGent, pp. 471.
 16. Schrans, G. (2009). *Vrijmetselaars te Gent in de XVIII^{de} eeuw*, Gent, Liberaal Archief, 2de uitg., pp. 830.
 17. De Potter, F. (vanaf 1888). *Gent van de oudsten tijd tot heden*, Gent, deel 5, p. 467 en 502. Volgens Frans De Potter was De Kalkoense Haan, een huisnaam, zo bekend dat hij gebruikt werd om de buurt aan te duiden. Een kalkoense haan is natuurlijk een mannelijke kalkoen.

De naam komt nog voor in de uitdrukking ‘zo rood als een kalkoense haan’.

18. Familiearchief de Schoutheete de Tervarent.
19. We weten niet van wie hij die gronden kocht, maar gezien het tijdstip mogen we er van uitgaan dat het om zogenaamde *nationale goederen*, in dit geval kloostergoederen, ging die door de Fransen waren aangeslagen. Het familiearchief geeft hierover geen uitsluitel.
20. Familiearchief de Schoutheete de Tervarent.
21. Dit leen grensde aan *het gerecht van Sint-Baafs* op Sint-Amansberg. Het tweede leen, leentje eigenlijk, was slechts 80 roeden groot.

Zonderlinge Gentse plaatsnamen

DUISTERE PLAATSNAMEN VERKLAARD DOOR MAURITS GYSSELING

Ter inleiding van een nieuwe reeks in Ghendtsche Tydinghen over eigenaardige, zelfs zonderlinge Gentse plaatsnamen, willen we de belangrijkste en meest betrouwbare bron voor onze kennis daaromtrent even belichten: het toponymisch (plaatsnaamkundig) en etymologisch werk van Maurits Gysseling, de man naar wie ons documentatiecentrum in het Sint-Amansbergse begijnhof genoemd is: het DSMG, voluit het Documentatiecentrum voor Streekgeschiedenis Dr. Maurits Gysseling.

Etymologie (volgens van Dale: wetenschap die de oorsprong en de geschiedenis van de woorden opspoor) is voor niet-specialisten een glibberige en gevaarlijke materie. Voor men er erg in heeft belandt men via eigen veronderstellingen, afleidingen, klankovereenkomsten en dergelijke in een fantasiewereld. Gelukkig worden we voor wat de plaatsnamen te Gent en omgeving vermeld door de vele publicaties van Maurits Gysseling (Oudenburg 1919 - Gent 1997)¹. De man was in de eerste plaats filoloog met als specialisatie toponymie (plaatsnaamkunde). In die hoedanigheid genoot – en geniet hij nog steeds – een grote faam in heel ons taalgebied en zelfs erbuiten. Met hem beschikken we over de best mogelijke gids. Hij is wat namenuitleg betreft bijvoorbeeld veel betrouwbaarder dan stadsarchivaris Victor Fris. Deze histori-